
R.Kraujalis

**Pieštuvėnų piliakalnio (AR 848, Prienų raj., Stakliškių sen.) 2003
metų žvalgomųjų archeologinių tyrimų ataskaita**

**Vilnius
2003**

TURINYS

Ivadas _____	2
Žvalgomieji archeologiniai tyrimai _____	3
Išvados _____	5
Brėžinių sąrašas _____	6
Fotonuotraukų sąrašas _____	6
Planai ir brėžiniai _____	7
Fotonuotraukos _____	14
Leidimo kopija _____	19
Mokslinės archeologijos komisijos patvirtinta programa _____	20

IVADAS

Pieštuvėnų piliakalnis, vad. Didžiuoju kalnu (AR 848, Prienų raj., Stakliškių sen.) yra 0,2 km į pietus nuo Alšios ežero pietrytinio kranto, 1,25 km į šiaurės rytus nuo kelio Stakliškės-Kalviai kryžkelės su keliu į Pieštuvėnus, 1,5 km į šiaurės vakarus nuo Juodžio ežero vakarinio kranto (žr. Pieštuvėnų piliakalnio, vad. Didžiuliu kalnu, apsaugos zonų planą ir teritorijos topografinį planą M1:10000). Piliakalnis į archeologijos paminklų sąrašą įrašytas 1972 03 30 Lietuvos TSR Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 17.

Valstybės archeologijos komisijos archyve yra 1935 m. lapkričio mėn. Pieštuvėnų pradinės mokyklos mokytojo J. Kerdoko užpildyta anketa apie šį objektą. 1960 m. piliakalnį lankė, jo pasą užpildė ir situacijos planą nubraižė A. Navarackas. Pasa pažymėta, kad kalnas apsuptas balų (žr. Pieštuvėnų piliakalnio, vad. Didžiuliu kalnu, situacijos planą Nr.2). Vėliau, matyt, po melioracijos darbų, balų aplink piliakalnį neliko. 1971 m. piliakalnį žvalgė Lietuvos istorijos institutas (vad. A. Tautavičius). Žvalgymo ataskaitoje aprašoma kalva pažymint, kad šį kalną norima laikyti piliakalniu. 1977 m. Pieštuvėnų piliakalnį žvalgė Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologai. Konstatuota, kad kalva yra apie 8 m aukščio, jos viršuje yra dvi neryškios keturkampės formos aikštelės. Dar kartą šios įstaigos specialistai kalvą žvalgė 1988 m. (vad. A. Merkevičius). Žvalgymo ataskaitoje teigiama, kad kalva į piliakalnį nepanaši, tačiau iš karto daroma prielaida, kad tai gali būti ankstyvas piliakalnis.

Piliakalniu laikoma didelė, 4-9 m aukščio šiaurės rytų - pietvakarių kryptimi pailga kalva, apie 180 m ilgio ir apie 80 m pločio. Kalvos rytinis ir vakarinis šlaitai yra statesni, o šiaurinis ir pietinis - lėkštesni. Iš rytų pusės kalvą juosia loma, iš pietų-pietvakarių pusės prie jos stovi sodyba, iš šiaurės pusės laukai nuolaidėja Alšio ežero link. Aikštelė neišsiskiria. Kalvos pietvakarinė dalis kiek aukštesnė už likusią kalvos dalį, pietvakariniame šlaite yra kasimo žymės. Apie kokius nors radinius duomenų nėra. Jų nerasta ir 2002 m. žvalgymo metu, patikrinus kalvą metalo iešikliu (žr. P. Tebelškio „Prienų ir Jonavos rajonų archeologijos objektų, esančių AR ir AV sąrašuose, 2002 m. žvalgomųjų archeologijos tyrimų ir žvalgymų ataskaitą“, Vilnius, 2002, p.6). Šis spėjamas piliakalnis nėra įtrauktas ir į Lietuvos archeologijos atlaso tomą, kuriame aprašomi Lietuvos piliakalniai.

2003 metų žvalgomųjų archeologijos tyrimų tikslas buvo patikrinti spėjama Pieštuvėnų piliakalnį - t.y. nustatyti ar yra išlikęs kultūrinis sluoksnis (jeigu yra - koks jo išlikimo laipsnis bei chronologija).

Žvalgomiesiems archeologiniams tyrimams vykdyti Kultūros vertybių apsaugos departamentas 2003-10-17 išdavė leidimą Nr.180. Žvalgomųjų tyrimų fotofiksaciją atliko ir brėžinius braižė ataskaitos autorius. Negatyvai ir brėžinių originalai saugomi pas autorių.

ŽVALGOMIEJI ARCHEOLOGINIAI TYRIMAI

2003 metų žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu Pieštuvėnų piliakalnyje buvo ištirtos keturios (5 m ilgio ir 2 m pločio) žvalgomosios perkastos. Perkasa Nr.1 buvo tiriama rytinėje piliakalnio pašlaitėje, perkasa Nr.2 – spėjamo piliakalnio aikštelės rytiniame pakraštyje, 18 m atstumu į vakarus nuo perkastos Nr.1 PV kampo iki perkastos Nr.2 ŠR kampo. Perkasa Nr.3 buvo tiriama vakarinėje piliakalnio pašlaitėje, 25 m atstumu į vakarus nuo perkastos Nr.2 PV kampo iki perkastos Nr.3 ŠR kampo. Perkasa Nr.4 tirta taip pat vakarinėje piliakalnio pašlaitėje, 38 m atstumu į šiaurę-šiaurės rytus nuo perkastos Nr.3 ŠV kampo iki perkastos Nr.4 PR kampo (žr. Pieštuvėnų piliakalnio, vad. Didžiuliu kalnu teritorijos topografinį planą M1:10000 su pažymėtomis perkastų vietomis).

Perkasa Nr.1 (5 m ilgio ir 2 m pločio) (nuotrauka Nr.1, brėžinys Nr.1) tirta vakarų – rytų kryptimi rytinėje spėjamo piliakalnio pašlaitėje.

Šioje perkasoje po 8-10 cm storio velėna buvo 20-32 cm storio (vakarinėje perkastos dalyje) ir apie 10 cm storio (rytinėje perkastos dalyje) rudo priemolio sluoksnis, po kuriuo (nuo perkastos vidurio iki rytinės perkastos sienelės) aptiktas 8-24 cm storio pilkai rudas priemolio sluoksnis. Po rudo priemolio sluoksniu (vakarinėje perkastos dalyje) ir po pilkai rudo priemolio sluoksniu (rytinėje perkastos dalyje) 40-45 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus pasiektas įžemis (pilkšvas priesmėlis) (nuotraukos Nr.2, 3, brėžinys Nr.1). Perkasa kasta iki 45-52 cm gylio.

Ištirtoje perkasoje Nr.1 archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių bei radinių neaptikta.

Perkasa Nr.2 (5 m ilgio ir 2 m pločio) (nuotraukos Nr.6, 7, brėžinys Nr.2) tirta vakarų – rytų kryptimi spėjamo piliakalnio aikštelės rytiniame pakraštyje, 18 m atstumu į vakarus nuo perkastos Nr.1 PV kampo.

Šioje perkasoje po 8-11 cm storio velėna buvo 24-30 cm storio tamsiai rudo smėlio sluoksnis, po kuriuo 30-40 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus pasiektas įžemis (žvyringas priemolis) (nuotraukos Nr.4, 5, brėžinys Nr.2). Perkasa kasta iki 36-50 cm gylio.

Ištirtoje perkasoje Nr.2 archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių bei radinių neaptikta.

Perkasa Nr.3 (5 m ilgio ir 2 m pločio) (nuotraukos Nr.9, 10, brėžinys Nr.3) tirta vakarų – rytų kryptimi vakarinėje piliakalnio pašlaitėje, 25 m atstumu į vakarus nuo perkamos Nr.2 PV kampo.

Šioje perkasoje po 6-10 cm storio velėna buvo iki 25 cm storio (rytinėje perkamos dalyje) ir iki 20 cm storio (vakarinėje perkamos dalyje) tamsiai rudo smėlio sluoksnis, po kuriuo 32-38 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus pasiektas įžemis (žvyringas priemolis). Perkamos sienelės pjūvyje pastebėta, kad 1,25 m atstumu nuo rytinės perkamos sienelės (beveik iki vakarinės sienelės) iš karto po velėna būta kažkokio įgilinimo, kuris užpildytas žvyringu priemoliu (nuotrauka Nr.8, brėžinys Nr.3). Šis įgilinimas greičiausiai atsiradęs arimo ar melioracijos darbų pasekoje. Perkasa kasta iki 32-42 cm gylio.

Ištirtoje perkasoje Nr.3 archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių bei radinių neaptikta.

Perkasa Nr.4 (5 m ilgio ir 2 m pločio) (nuotraukos Nr.12, 13, brėžinys Nr.4) tirta vakarų – rytų kryptimi vakarinėje piliakalnio pašlaitėje, 38 m atstumu į šiaurę-šiaurės rytus nuo perkamos Nr.3 ŠV kampo.

Šioje perkasoje po 7-12 cm storio velėna buvo 24-34 cm storio tamsiai rudo smėlio sluoksnis, po kuriuo 32-44 cm gylyje nuo esamo žemės paviršiaus pasiektas įžemis (žvyringas priemolis) (nuotrauka Nr.11, brėžinys Nr.4). Rytinėje perkamos dalyje (kvadrato B2 pietiniame pakraštyje) ant įžemio aptiktas 24x20x17 cm dydžio akmuo. Akmuo nedegęs. Perkasa kasta iki 40-52 cm gylio.

Ištirtoje perkasoje Nr.4 archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių bei radinių neaptikta.

Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu buvo apklausti ir vietiniai gyventojai. Tačiau vertingos informacijos apie šią kalvą, vadinamą piliakalniu, bei apie archeologinius radinius niekas nepateikė.

Baigus Pieštuvėnų piliakalnio žvalgomuosius archeologinius tyrimus, visos perkamos buvo užkastos ir užvelėnuotos.

IŠVADOS

Kultūros paveldo centro užsakymu 2003 metais buvo atlikti Pieštuvėnų piliakalnio (AR 848, Prienų raj., Stakliškių sen.) žvalgomieji archeologiniai tyrimai. Žvalgomųjų archeologijos tyrimų metu buvo iširtos keturios 2x5 m dydžio žvalgomosios perkastos. Bendras iširtas plotas - 40 m². Visose keturiose tirtose perkastose archeologiškai vertingų kultūrinių sluoksnių bei radinių neaptikta.

Žvalgomųjų archeologijos tyrimų duomenys leidžia manyti, kad ši (piliakalniu vadinama) kalva nėra archeologijos objektas. Jo neverta įrašinėti į Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro Archeologinių vietų sąrašą.

R.Kraujalis

BRĖŽINIŲ SĄRAŠAS

Brėžinys Nr.1. Pieštuvėnų piliakalnis (Prienuj raj.) 2003 m. Perkasa Nr.1

Brėžinys Nr.2. Pieštuvėnų piliakalnis (Prienuj raj.) 2003 m. Perkasa Nr.2

Brėžinys Nr.3. Pieštuvėnų piliakalnis (Prienuj raj.) 2003 m. Perkasa Nr.3

Brėžinys Nr.4. Pieštuvėnų piliakalnis (Prienuj raj.) 2003 m. Perkasa Nr.4

FOTONUOTRAUKŲ SĄRAŠAS

1. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.1 iš V pusės.
2. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.1 iš PR pusės.
3. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.1 iš P-PV pusės.
4. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.2 iš PR pusės.
5. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.2 iš PV pusės.
6. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.2 iš V pusės.
7. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.2 iš P pusės.
8. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.3 iš ŠV pusės.
9. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.3 iš V pusės.
10. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.3 iš R pusės.
11. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.4 iš ŠR pusės.
12. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.4 iš R pusės.
13. Pieštuvėnų piliakalnis. Perkasa Nr.4 iš V pusės.

PIEŠTUVĖNŲ PILIAKALNIO, VAD. DIDŽIULIŲ KALNŲ, RESPUBLIKINĖS REIKŠMĖS
ARCHEOLOGIJOS PAMINKLO (AR-848) ASPAUGOS ZONŲ
P L A N A S

Prienų rajonas, Stakliškių apylinkė, Pieštuvėnų kaimas.
Paminklo teritorijos, apsaugos ir saugomo gamtinio landšafto zonų
žemės naudotojas Medžionių kolūkis.

S U D E R I N T A

Vyriausioji žemėnaudos
valdyba

K. Kristianaitis

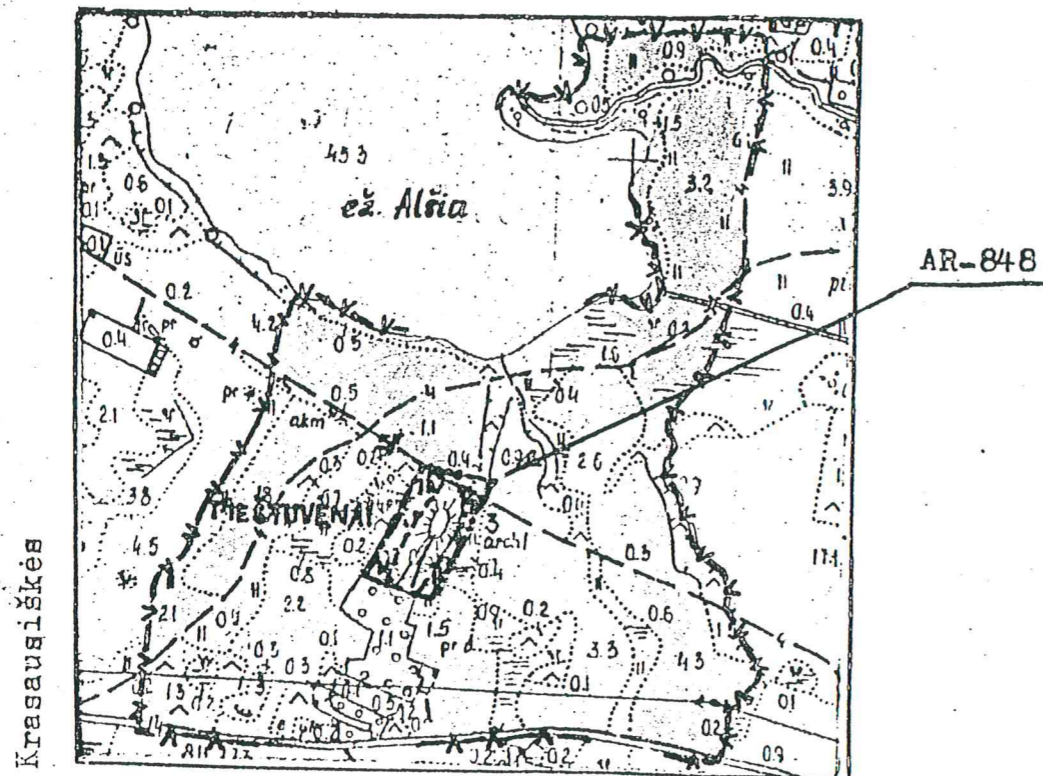
1990 m. dešimtoji mėn. 12 d.

P A T V I R T I N T A

Prienų rajono LDT vykdomojo
komiteto 1990 m. kovos mėn. 22 d.
sprendimu Nr. 39.....

Paminklo teritorijos ir apsaugos zonų eksplikacija

Žemės naudmenos	Paminklo teritorija (ha)	Paminklo apsaugos zona (ha)
Pievas	-	0,54
Nenaudojama	0,76	-
Viso:	0,76	0,54

M 1:10000 Noreikiškės
vienne cm-100m

Sutartiniai ženklai

Piliakalnis

Paminklo teritorija 0,76 ha

Ap. augos zona 0,54 ha

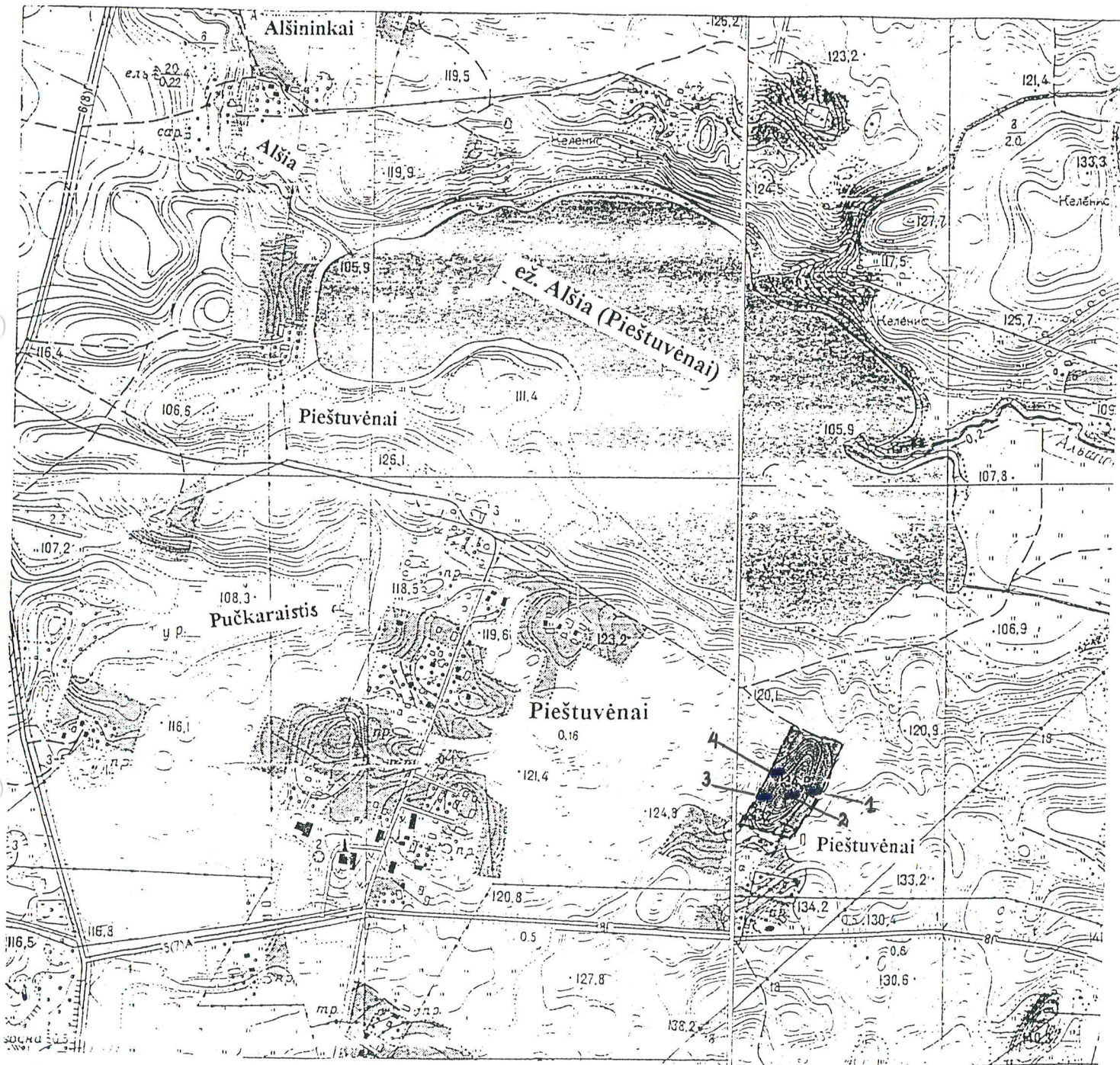
Saugomo gamtinio landšafto zona 45,4 ha

Prienų rajono LDT vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotojas
/komisijos pirmininkas/ R. Vintienė
Kultūros skyriaus vedėjas I. Stasiutienė
Rajono valstybinės žemės naudojimo ir apsaugos inspekto-
rius
Rajono architektas K. Lupeikis
Kultūros ministerijos MMT specialistas A. Kerkevičius (par
Medžionių kolūkių pirmininkas)

Planą sudarė: Respublikinio žemėtvarkos projektavimo instituto
Geležijos skyrius 1988.06.28
Grupės viršininkas J. Urniežius
I katėg. inž. A. Rutkauskienė

Pieštuvėnų piliakalnis, vad. Didžiuoju kalnu- AR 848 (Prienu r.).
Teritorijos topografinis planas
M 1: 10 000.

Kalviai

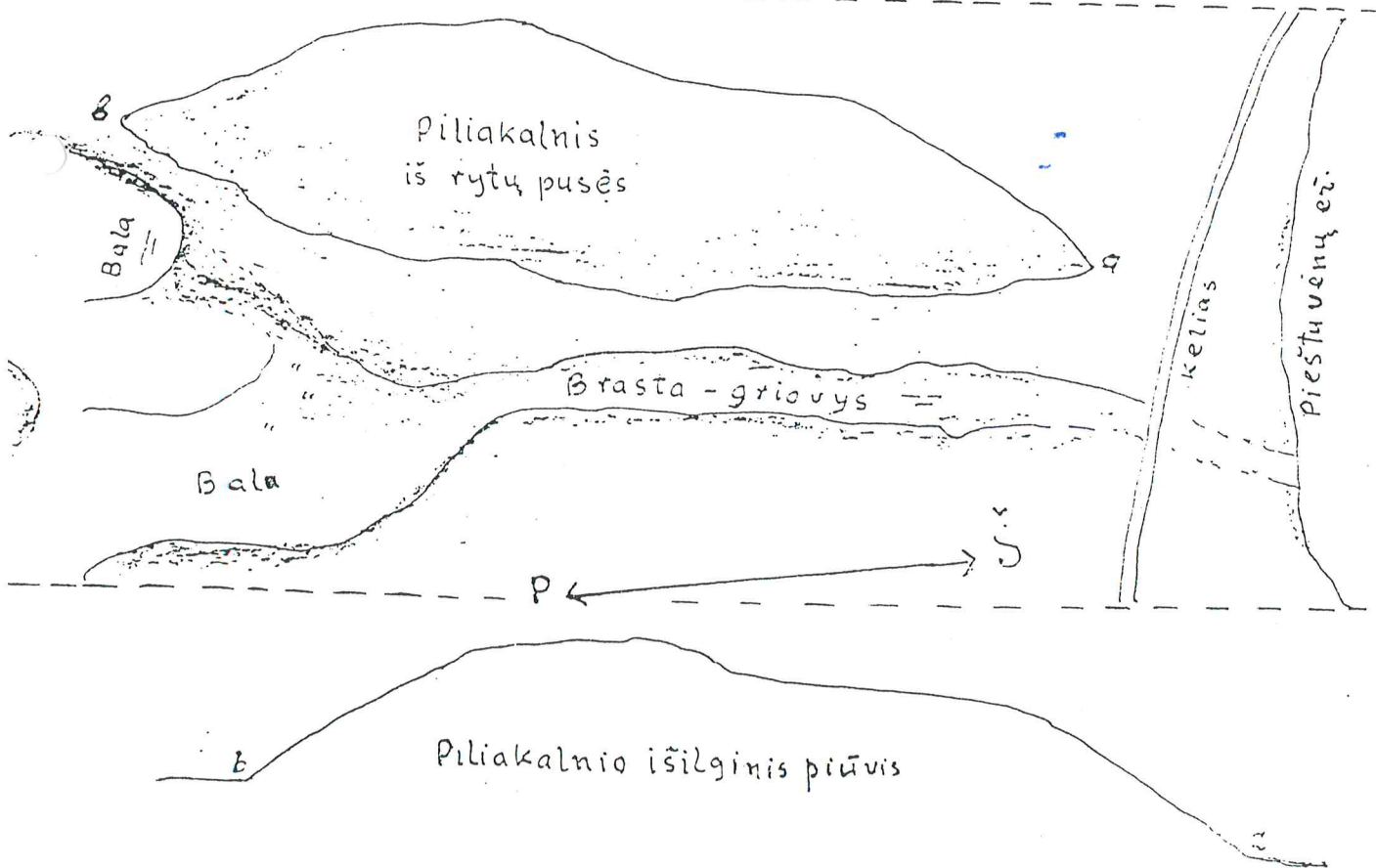
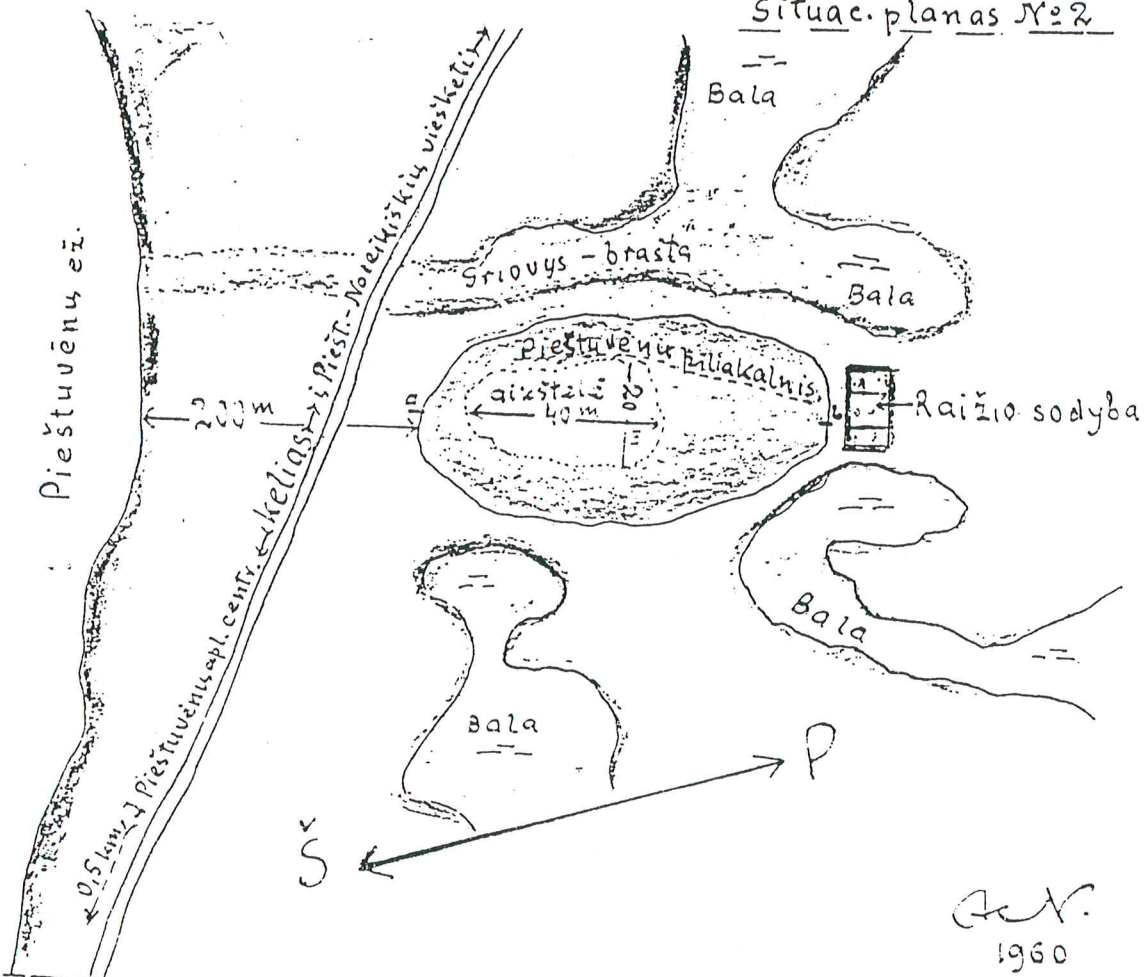

Stakliškės

Pieštuvėnų piliakalnio, vad. „Didžiulių kalnu“.

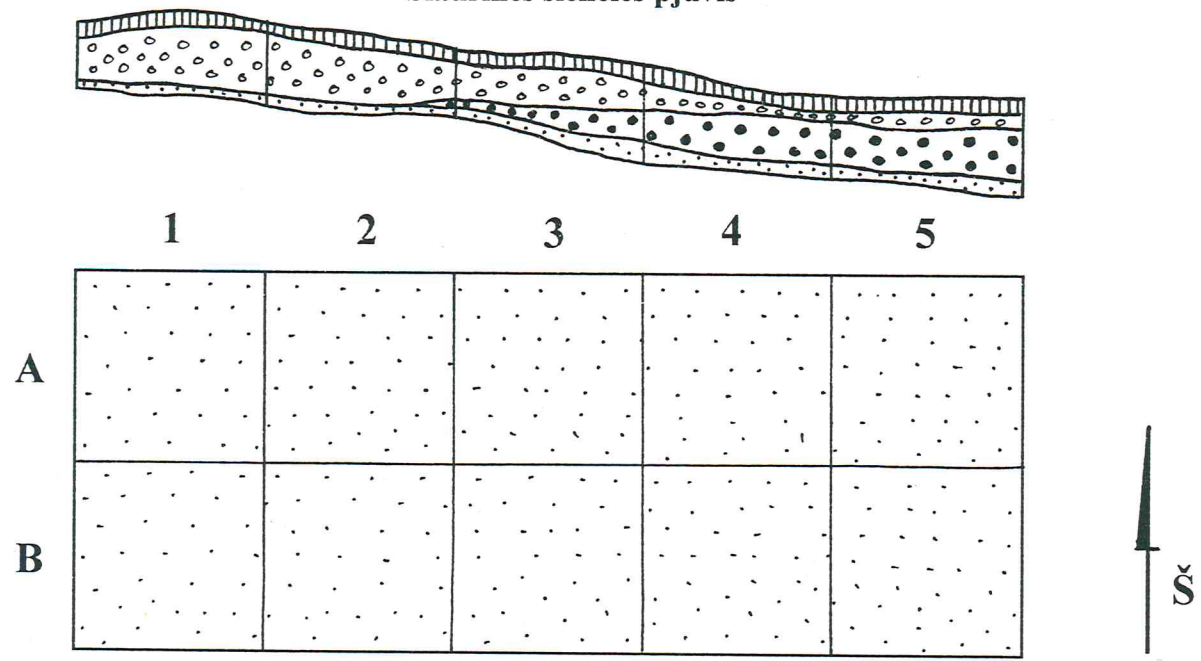
Situac. planas №2

Brėžinys Nr.1

Pieštuvėnų piliakalnis (Prienų raj.) 2003 m.
Perkasa Nr.1

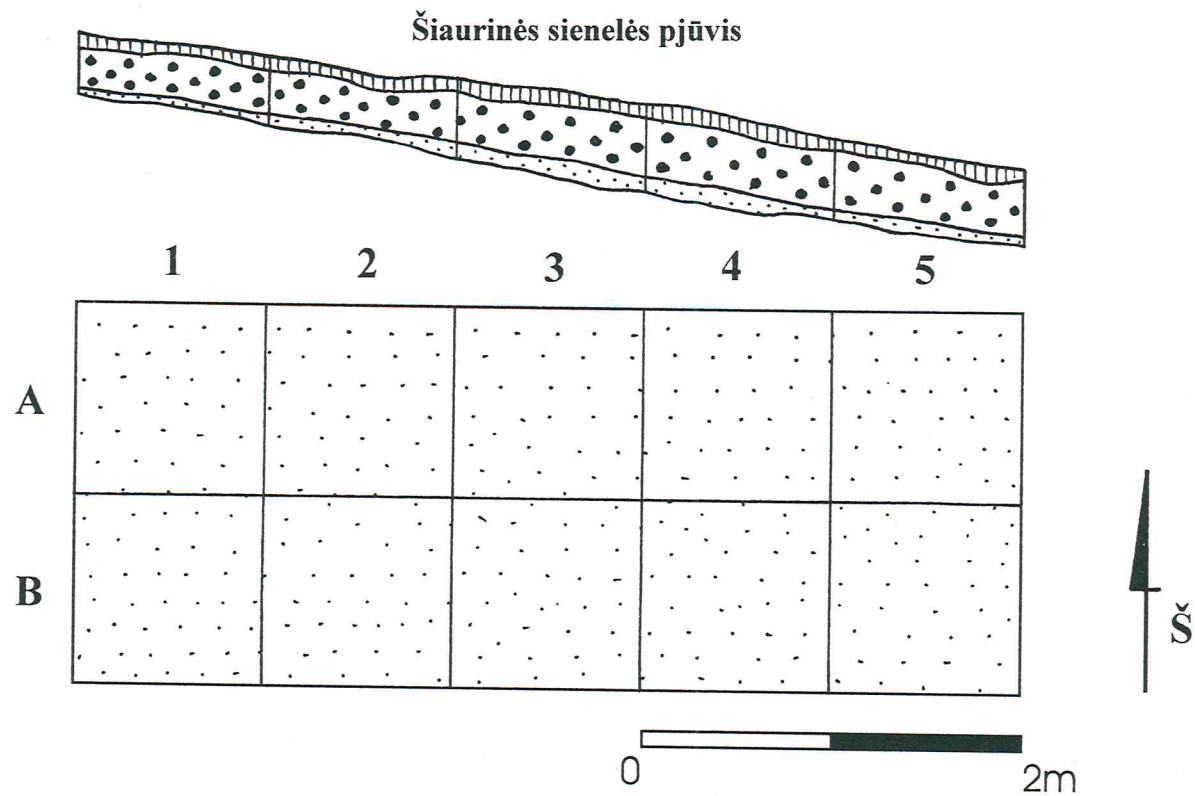
Šiaurinės sienelės pjūvis

- - velėna
- - rudas priemolis
- - pilkai rudas priemolis
- - įžemis

Brėžinys Nr.2

Pieštuvėnų piliakalnis (Prienų raj.) 2003 m.
Perkasa Nr.2

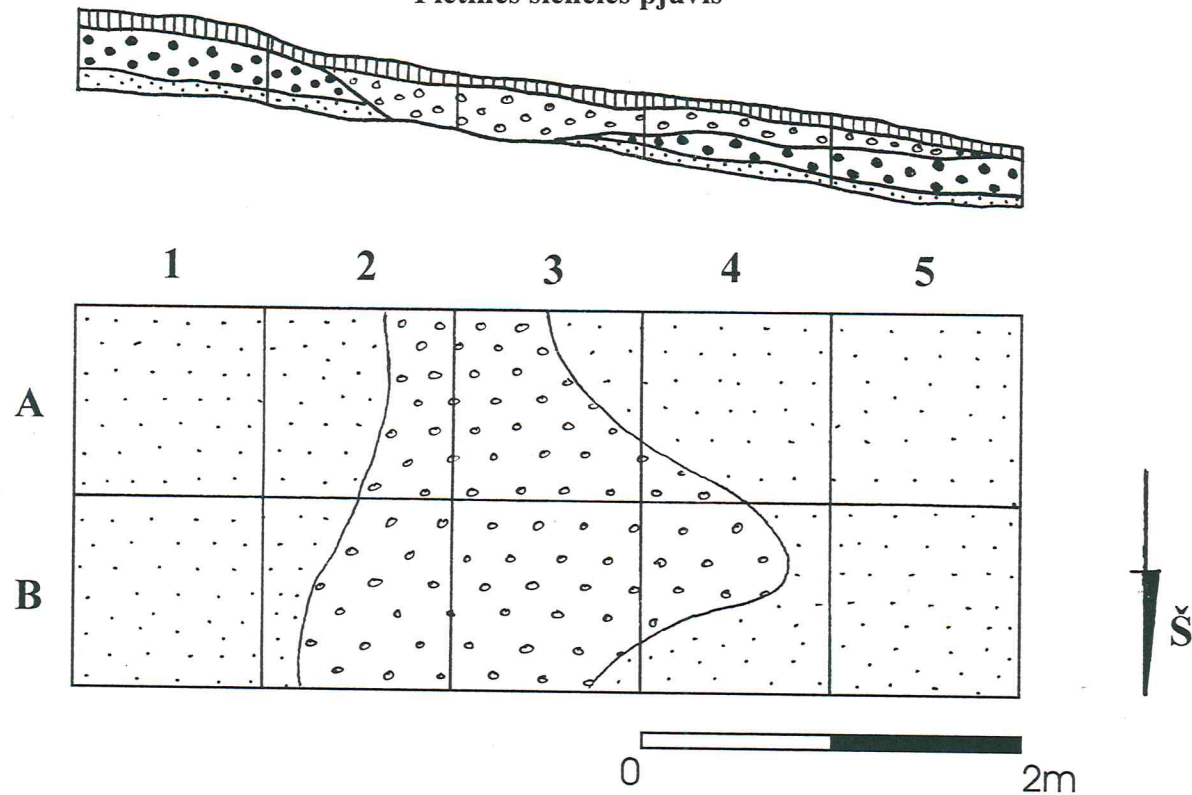

- - velėna
- - tamsiai rudas smėlis
- - įžemis (žvyringas priemolis)

Brėžinys Nr.3

Pieštuvėnų piliakalnis (Prienu raj.) 2003 m.
Perkasa Nr.3

Pietinės sienelės pjūvis

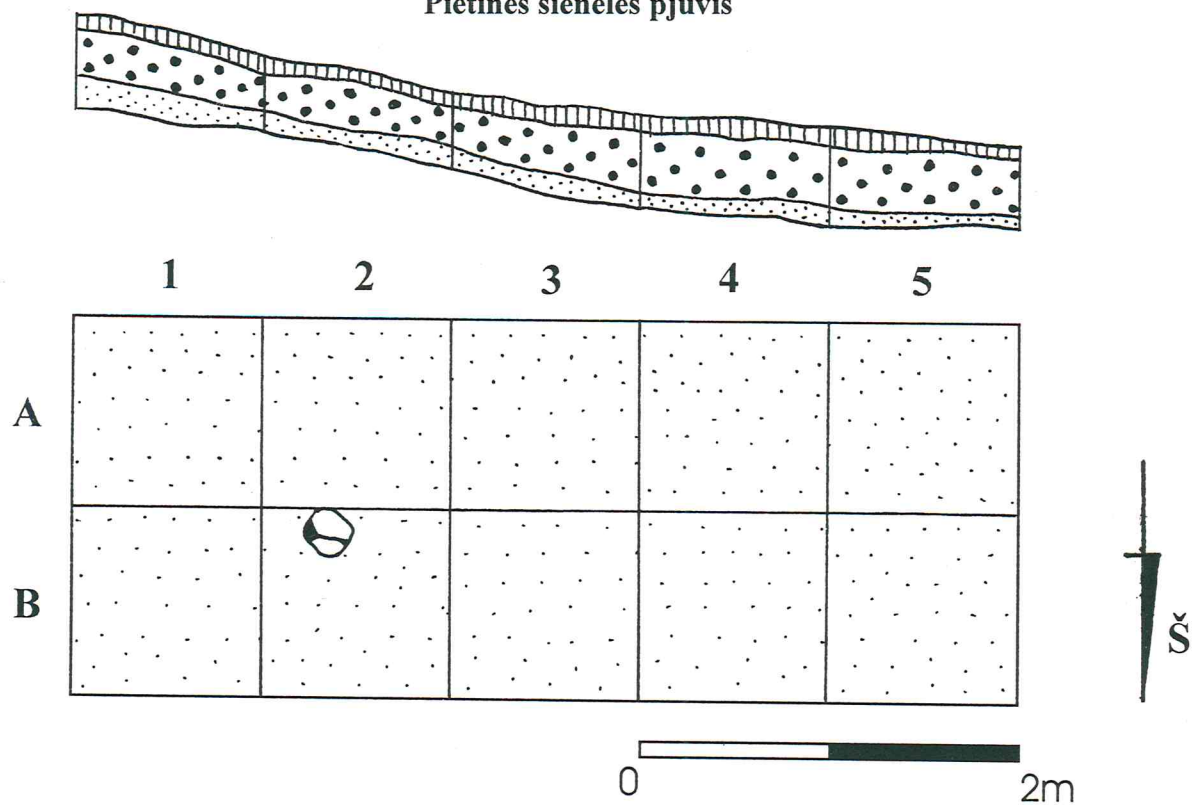

- - velėna
- - tamsiai rudas smėlis
- - žvyringas priemolis
- - įžemis (žvyringas priesmėlis)

Brėžinys Nr.4

Pieštuvėnų piliakalnis (Prienuj raj.) 2003 m.
Perkasa Nr.4

Pietinės sienelės pjūvis

 - velėna

 - tamsiai rudas smėlis

 - žemis (Žvyringas priesmėlis)

1.

2.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.

Leidimas galioja iki 2003-11-30

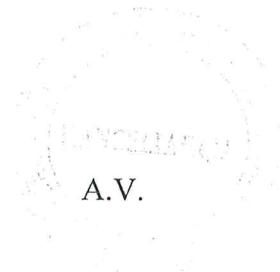
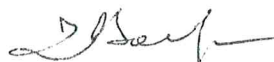
L E I D I M A S
vykdyti archeologinius tyrimus
(nekilnojamųjų kultūros vertybių paveldo apsaugos technologijų darbus)

2003-10-17 Nr.180
Vilnius

Pagal Lietuvos Respublikos nekilnojamųjų kultūros vertybių apsaugos įstatymo 23 str. šis leidimas išduotas **R.Kraujaliui** vykdyti Pieštuvėnų piliakalnio (AR 848), Prienų raj., **archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus**, taip pat naudoti elektronines priemones, sudarinėti planus, filmuoti, fotografuoti, piešti, rinkti radinius ir mėginius tiriamame objekte.

Tyrimų projektas: Pieštuvėnų piliakalnio (AR 848, Prienų raj.) žvalgomųjų archeologinių tyrimų projektas, 2003-10-17, Nr.180.

Vyr.archeologas

Z.Baubonis

A.V.

**Pieštuvėnų piliakalnio (AR 848, Prienų raj.) žvalgomųjų
archeologinių tyrimų projektas**

Pieštuvėnų piliakalnis, vad. Didžiuoju kalnu, yra 0,2 km į pietus nuo Alšios ežero pietrytinio kranto, 1,25 km į šiaurės rytus nuo kelio Stakliškės-Kalviai kryžkelės su keliu į Pieštuvėnus, 1,5 km į šiaurės vakarus nuo Juodžio ežero vakarinio kranto. Piliakalnis į archeologijos paminklų sąrašą įrašytas 1972 03 30 Lietuvos TSR Kultūros ministerijos kolegijos nutarimu Nr. 17.

Valstybės archeologijos komisijos archyve yra 1935 m. lapkričio mėn. Pieštuvėnų pradinės mokyklos mokytojo J. Kerdoko užpildyta anketa apie šį objektą. 1960 m. piliakalnį lankė, jo pasą užpildė ir situacijos planą nubraižė A. Navarackas. 1971 m. piliakalnį žvalgė Lietuvos istorijos institutas (vad. A. Tautavičius). Žvalgymo ataskaitoje aprašoma kalva pažymint, kad šį kalną norima laikyti piliakalniu. 1977 m. Pieštuvėnų piliakalnį žvalgė Mokslinės metodinės kultūros paminklų apsaugos tarybos archeologai. Konstatuota, kad kalva yra apie 8 m aukščio, jos viršuje yra dvi neryškios keturkampės formos aikštelės. Dar kartą šios įstaigos specialistai kalvą žvalgė 1988 m. (vad. A. Merkevičius). Žvalgymo ataskaitoje teigiama, kad kalva į piliakalnį nepanaši, tačiau iš karto daroma prielaida, kad tai gali būti ankstyvas piliakalnis.

Apie kokius nors radinius duomenų nėra. Jų nerasta ir 2002 m. žvalgymo metu, patikrinus kalvą metalo iešikliu (P. Tebelškis „Prienų ir Jonavos rajonų archeologijos objektų, esančių AR ir AV sąrašuose, 2002 m. žvalgomųjų archeologijos tyrimų ir žvalgymų ataskaita“, Vilnius, 2002, p.6). Šis spėjamas piliakalnis nėra įtrauktas ir į Lietuvos archeologijos atlaso tomą, kuriame aprašomi Lietuvos piliakalniai.

2003 metų žvalgomųjų archeologijos tyrimų tikslas - patikrinti spėjamą Pieštuvėnų piliakalnį - t.y. nustatyti ar yra išlikęs kultūrinis sluoksnius (jeigu yra - koks jo išlikimo laipsnis bei chronologija). Žvalgomųjų archeologinių tyrimų metu planuojama ištirti 3-4 (2x5 m dydžio) perkasas. Bendras žvalgomųjų archeologinių tyrimų plotas – 30-40 m².

Tyrimų užsakovas – Kultūros paveldo centras.

Tyrimus numatoma atlikti 2003 metų spalio mėn.

2003-10-17

Rimantas Kraujalis